

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 01.06.2016, sp. zn. 20 Cdo 3524/2015, ECLI:CZ:NS:2016:20.CDO.3524.2015.1

Číslo: 109/2018

Právní věta:

Pravomoc finančního arbitra k rozhodování sporů mezi poskytovateli platebních služeb a uživateli platebních služeb při poskytování platebních služeb ve smyslu ustanovení § 1 písm. a) zákona č. 229/2002 Sb., ve znění účinném do 18. 8. 2013, je dána i v případě, kdy je platební služba poskytnuta z důvodu, který má původ mimo tento právní vztah (exekuce).

Z ustanovení § 304b odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012, nelze dovozovat, že se ochrana peněžních prostředků ve výši dvojnásobku životního minima uplatní pouze do okamžiku odepsání vymáhané pohledávky z účtu podle ustanovení § 307 odst. 1 o. s. ř., naopak tyto prostředky musí povinnému zůstat k dispozici i poté, co bylo peněžnímu ústavu doručeno vyrozumění o nabytí právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 01.06.2016

Spisová značka: 20 Cdo 3524/2015

Číslo rozhodnutí: 109

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Banky, Běžný účet, Exekuce, Finanční arbitr, Sociální zabezpečení

Předpisy: § 1 odst. 1 písm. a) předpisu č. 229/2002Sb. ve znění do 18.08.2013

§ 304 odst. 1 o. s. ř. ve znění do 31.12.2012

§ 304 odst. 3 o. s. ř. ve znění do 31.12.2012

§ 304b odst. 1 o. s. ř. ve znění do 31.12.2012

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2015, sp. zn. 13 Co 250/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se žalobou podanou podle části páté zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále

těž „o. s. ř.“), domáhala, aby soud nahradil nález finančního arbitra ze dne 28. 5. 2013, ev. č. 4257/2013, reg. č. 1/PS/2013 (dále jen „nález“), a rozhodnutí o námitkách ze dne 18. 7. 2013, ev. č. 5786/2013, reg. č. 1/PS/2013 (dále jen „rozhodnutí o námitkách“), a aby ve svém rozhodnutí zamítl návrh vznesený účastníkem u finančního arbitra a současně uložil účastníkovi povinnost vrátit žalobkyni částku ve výši 5 811 Kč (složenou z částek 5 091 Kč za provedenou exekuci, 193 Kč uhrazenou jako náhradu škody a 527 Kč za uhrazené debetní úroky), kterou žalobkyně účastníkovi uhradila na základě nálezu a rozhodnutí o námitkách. Dále se žalobkyně domáhala, aby jí byla navrácena částka 15 000 Kč, kterou byla povinna uhradit jako sankci podle ustanovení § 17a zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“). Žalobu zdůvodnila tak, že účastník byl jejím klientem a v roce 2012 žalobkyně odeslala z jeho účtu 5 091 Kč, které účastníkovi došly jako dávka v hmotné nouzi a příspěvek na bydlení, soudnímu exekutorovi na základě nařízené exekuce. Účastník s jejím postupem nesouhlasil a obrátil se na finančního arbitra, který návrhu účastníka vyhověl, když rozhodl, že žalobkyně je povinna účastníkovi předmětnou částku vyplatit, a nadto uložil žalobkyni uhradit sankci 15 000 Kč. Proti nálezu podala žalobkyně námitky, neboť se domnívala, že finanční arbitr neměl pravomoc k rozhodnutí sporu a ona při odeslání předmětné částky postupovala v souladu s právními předpisy. Finanční arbitr rozhodnutím o námitkách námitky žalobkyně zamítl a svůj nález potvrdil.

2. Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 19. 3. 2014, č. j. 7 C 574/2013-79, žalobu zamítl, když nejprve dovodil pravomoc finančního arbitra k rozhodnutí sporu a dále se ztotožnil s jeho výkladem ustanovení § 304b odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012, podle něhož pro peněžní prostředky převyšující částku dvojnásobku životního minima jednotlivce platí zákaz peněžnímu ústavu, aby je vyplácel, prováděl na ně započtení a jinak s nimi nakládal. Tento zákaz se však nevztahuje na peněžní prostředky do výše dvojnásobku životního minima a povinný neztrácí právo s prostředky na účtu do této výše disponovat. Soud dospěl k závěru, že za užití ustanovení § 304a o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012, nelze *per analogiam* konstituovat neexistující povinnost povinného žádat o výplatu peněžních prostředků do výše dvojnásobku životního minima bez ohledu na formu této žádosti, a to i za situace, kdy novela § 304b o. s. ř. účinná od 1. 1. 2013 tuto povinnost stanoví a předpokládá, že o ní bude povinný poučen. Soud dále podotkl, že peněžní prostředky byly v daném případě svou povahou sociálními dávkami, které podle ustanovení § 317 odst. 2 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012, nepodléhají výkonu rozhodnutí.

3. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 14. 1. 2015, č. j. 13 Co 250/2014-117, k odvolání žalobkyně rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, když se zcela ztotožnil s jeho odůvodněním.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně v celém rozsahu dovoláním, jehož přípustnost dovozuje ze skutečnosti, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného a procesního práva, které podle jejího názoru v rozhodování odvolacího soudu nebyly dosud vyřešeny. První otázka formulovaná dovolatelkou zní, zda je finanční arbitr oprávněn rozhodovat ve sporu, jehož předmětem jsou práva a povinnosti povinného, oprávněného a peněžního ústavu (banky) v rámci exekučního řízení, přičemž podle názoru dovolatelky finanční arbitr tuto pravomoc nemá. Zadruhé má za to, že je třeba vyřešit otázku, jaká je povaha finančních prostředků, jež byly na účet vedený u banky zaslány příslušným orgánem jako výplata sociální dávky, a konečně zatřetí zda se ochrana peněžních prostředků ve výši dvojnásobku životního minima ve smyslu ustanovení § 304b o. s. ř. uplatní toliko po určitou dobu, či zda se uplatní v průběhu celého exekučního řízení. Dovatelka se domnívá, že tato ochrana zaniká okamžikem realizace exekučního příkazu příkázáním pohledávky z účtu peněžního ústavu. Všechny tyto otázky dovolatelka dále rozebírá. Nadto považuje napadené rozhodnutí za zcela nedostatečně odůvodněné a navrhuje, aby odvolací soud rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

5. K dovolání se účastník vyjádřil tak, že se ztotožňuje se závěry odvolacího soudu. Dovojuje pravomoc finančního arbitra k rozhodnutí sporu a dále zastává názor, že z právní úpravy účinné do 31. 12. 2012 neplyne právo žalobkyně po povinném (účastníkovi) požadovat, aby o výplatu prostředků do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce výslovně žádal. Z těchto důvodů navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek procesního práva [jestli je finanční arbitr oprávněn rozhodovat ve sporu, jehož předmětem jsou práva a povinnosti povinného, oprávněného a peněžního ústavu (banky) v rámci exekučního řízení, a zda se ochrana peněžních prostředků ve výši dvojnásobku životního minima ve smyslu ustanovení § 304b o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012 uplatní pouze do provedení exekuce, či zda se uplatní v průběhu celého exekučního řízení], které nebyly doposud v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešeny, a přípustnost dovolání není vyloučena ani ustanovením § 238 odst. 1 písm. d) o. s. ř., když přestože bylo v posuzovaném případě rozhodováno o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, jde o vztah ze spotřebitelské smlouvy, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

7. Předně Nejvyšší soud uvádí, že otázka povahy finančních prostředků, jež byly na účet vedený u banky zaslány příslušným orgánem jako výplata sociální dávky, přípustnost dovolání nezakládá, neboť již v usnesení ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. [20 Cdo 4105/2009](#), jehož závěry (ač se týkalo exekuce prodejem movitých věcí) jsou použitelné i pro exekuci příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, uzavřel, že: „Z citovaného ustanovení § 317 odst. 2 o. s. ř. vyplývá, že dávky pomoci v hmotné nouzi nelze především postihnout výkonem rozhodnutí (exekucí) příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu ani příkázáním jiných peněžitých pohledávek (§ 303 a násl. a § 312 a násl. o. s. ř.).“ a není důvod, aby rozhodná právní otázka byla posouzena jinak.

8. Je ovšem třeba vyřešit zbývající dvě otázky formulované dovolatelkou, které v rozhodování odvolacího soudu dosud vyřešeny nebyly a na jejichž vyřešení napadené rozhodnutí závisí. Co se týká pravomoci finančního arbitra k rozhodnutí sporu, dospěl dovolací soud k následujícímu.

IV.

Důvodnost dovolání

9. Podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi, ve znění účinném do 18. 8. 2013 je finanční arbitr příslušný (ve smyslu pravomoci) k rozhodování sporů mezi poskytovateli platebních služeb a uživateli platebních služeb při poskytování platebních služeb, pokud je jinak k rozhodnutí tohoto sporu dána pravomoc českého soudu.

Podle ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) bod 2. zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o platebním styku“), je platební službou provedení převodu peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž dává příkaz příjemce, jestliže poskytovatel neposkytuje uživateli převáděné peněžní prostředky jako úvěr.

Podle ustanovení § 2 odst. 3 písm. b) zákona o platebním styku se příjemcem rozumí uživatel, na jehož platební účet mají být podle platebního příkazu připsány peněžní prostředky nebo jemuž mají být podle platebního příkazu peněžní prostředky dány k dispozici. Platebním příkazem se rozumí pokyn poskytovateli, jímž plátce nebo příjemce žádá o provedení platební transakce [§ 2 odst. 3 písm. d) zákona o platebním styku].

Podle ustanovení § 98 odst. 1 zákona o platebním styku je platební transakce autorizována, jestliže k ní plátce dal souhlas, nestanoví-li jiný právní předpis jinak (například § 307 odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 115 odst. 1 zákona o platebním styku jestliže byla provedena neautorizovaná platební transakce, poskytovatel plátce neprodleně poté, co mu plátce neautorizovanou platební transakci oznámil, a) uvede platební účet, z něhož byla částka platební transakce odepsána, do stavu, v němž by byl, kdyby k tomuto odepsání nedošlo, b) vrátí částku platební transakce, včetně zaplacené úplaty a ušlých úroků, plátcí, jestliže postup podle písmene a) nepřípadá v úvahu.

10. Žalobkyně a účastník spolu uzavřeli smlouvu o sporožirovém účtu, která je smlouvou o platebních službách [§ 74 odst. 1 písm. a) zákona o platebním styku] se žalobkyní v postavení poskytovatele platebních služeb a účastníka jako jejich uživatele. Vztah mezi žalobkyní a účastníkem je proto vztahem mezi uživatelem platebních služeb a poskytovatelem platebních služeb. Převod peněžních prostředků z účtu účastníka na účet soudního exekutora je platební službou [§ 3 odst. 1 písm. c) zákona o platebním styku]. Z účtu účastníka odeslala žalobkyně soudnímu exekutorovi částku 5 091 Kč, přestože k tomu neměla souhlas účastníka a ani nešlo o případ podle ustanovení § 98 odst. 1 zákona o platebním styku a § 307 odst. 1 o. s. ř., neboť povinnost uložená žalobci exekučním příkazem se na předmětnou částku nevztahovala, což bylo uvedeno i ve výroku II. exekučního příkazu ze dne 11. 11. 2012, č. j. 131 Ex 3744/12-47. Při provedení této platební služby žalobkyně vystupovala v rámci právního vztahu mezi ní jako poskytovatelem platebních služeb a účastníkem jako uživatelem platebních služeb, bez ohledu na skutečnost, že se tak v tomto případě dělo z důvodu, který má původ mimo tento vztah (exekuce). Pravomoc finančního arbitra k rozhodování sporu v této věci je proto dána [§ 1 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi]. Právní hodnocení odvolacího soudu je tedy v této otázce správné.

11. Dovolatelka dále považuje za nesprávný výklad odvolacího soudu, že při provedení exekuce není možné odepsat z účtu částku odpovídající dvojnásobku životního minima z důvodu vynětí těchto prostředků ze zákazu vyplácení a provádění dalších operací ve smyslu § 304 odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012 (v tomto období k odepsání peněžních prostředků došlo), a dovozuje, že se tato výjimka nevztahuje na dobu po realizaci exekučního příkazu.

12. Podle ustanovení § 304 odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012 v nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu soud přikáže peněžnímu ústavu, aby od okamžiku, kdy mu bude usnesení doručeno, z účtu povinného až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství nevyplácel peněžní prostředky, neprováděl na ně započtení a ani jinak s nimi nenakládal. Nařídí-li soud výkon rozhodnutí na více účtů povinného, uvede v usnesení také pořadí, v jakém z nich bude vymáhaná pohledávka odepsána.

Podle ustanovení § 304 odst. 3 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012 povinný ztrácí okamžikem, kdy je peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, právo vybrat peněžní prostředky z účtu, použít tyto prostředky k platbám nebo s nimi jinak nakládat, a to do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství.

Podle ustanovení § 304b odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012 se zákazy uvedené v § 304 odst. 1 a 3 nevztahují na peněžní prostředky do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu. Má-li u jednoho peněžního ústavu povinný více účtů, použije se věta

první pouze u jednoho z těchto účtů.

Smyslem ustanovení § 304b odst. 1 o. s. ř. je chránit povinné před faktickým úplným postižením všech finančních prostředků včetně nezabavitelných částek uvedených ve zvláštních předpisech a umožnit jim jednorázově čerpat určitou minimální částku nutnou k zachování základních životních potřeb.

Ustanovení § 304b odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012 nezakládá povinnost povinného výslovně formulovat žádost o výplatu peněžních prostředků do výše dvojnásobku životního minima. Ani novela občanského soudního řádu účinná od 1. 1. 2013, která určila, že peněžní prostředky peněžní ústav vyplatí povinnému na jeho žádost nejvýše jednou, nestanoví formu takové žádosti. O povinnosti žádat o výplatu těchto prostředků musí být navíc podle novelizovaného znění povinný poučen.

Z ustanovení § 304b odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012 nelze dovozovat, že se ochrana peněžních prostředků ve výši dvojnásobku životního minima uplatní pouze do okamžiku odepsání vymáhané pohledávky z účtu podle ustanovení § 307 odst. 1 o. s. ř. Naopak, z textu zákona jednoznačně vyplývá, že zákaz dispozice s peněžními prostředky na účtu povinného od okamžiku doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu se vůbec nevztahuje na peněžní prostředky do výše dvojnásobku životního minima. Bylo proto zákonnou povinností žalobkyně uskutečnit podle tehdy účinné právní úpravy převod peněžních prostředků na základě exekučního příkazu, avšak pouze v rozsahu peněžních prostředků přesahujících částku dvojnásobku životního minima, čímž by i dostala své povinnosti vyplývající z ustanovení § 307 o. s. ř. (převod peněžních prostředků ve prospěch oprávněného z exekučního příkazu). Peněžní prostředky do výše dvojnásobku životního minima ale měla žalobkyně na účtu účastníka ponechat i poté, co jí bylo doručeno vyrozumění o nabytí právní moci usnesení o nařízení exekuce. Právní posouzení odvolacího soudu je tedy i v této otázce správné.

Podle ustanovení § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden. Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v ustanoveních § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolatelka namítla, že se odvolací soud pouze v minimálním rozsahu zabýval námitkami žalobkyně a dostatečně se nevypořádal s jejími argumenty, v důsledku čehož je jeho rozhodnutí zcela nedostatečně odůvodněno. Podle ustálené judikatury je soud povinen uvést důvody pro své rozhodnutí, avšak tato povinnost nemůže být chápána jako příkaz předložit detailní odpověď na každý argument; rozsah této povinnosti se může lišit podle povahy rozhodnutí, přičemž její splnění může být hodnoceno pouze ve světle konkrétních okolností případu (srov. shodně usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2009, sp. zn. [IV. ÚS 997/09](#), a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. [32 Cdo 3000/2012](#)). Jak vyplývá z odůvodnění rozsudku, odvolací soud se námitkami žalobkyně zabýval a vypořádal se s nimi v dostatečném rozsahu. Jiné vady dovolatelka nenamítla a nebyly zjištěny ani z obsahu spisu.

13. S ohledem na výše uvedené proto Nejvyšší soud uzavírá, že odvolací soud, stejně jako soud prvního stupně, postupovaly správně, když dospěly k závěrům, že finanční arbitr měl pravomoc k rozhodnutí sporu a že žalobkyně zaslala částku 5 091 Kč z účtu účastníka soudnímu exekutorovi v rozporu se zákonem. Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.